

Сільськогосподарські науки

ДОВЖИНА КОЛОСА КОЛЕКЦІЙНИХ СОРТОЗРАЗКІВ ЯЧМЕЕНЮ ЯРОГО

Новак Ж.М., канд. с.-г. наук, доцент,
Уманський національний університет садівництва
nzhanna@ukr.net

Ненька О.В., канд. с.-г. наук,
Уманський національний університет садівництва,
Oleksandra.nenka@gmail.com

Шамрай М. П., студент 23 м-а групи,
Уманський національний університет садівництва,
maksimsamrai50@gmail.com

Аграрна галузь у нашій країні набуває все вагомішого значення, особливо у нинішніх умовах війни. Наявність родючих земель та загалом сприятливих умов вирощування основних сільськогосподарських культур робить Україну житницею країн Європи, Африки та Азії. Поряд з цим, велика кількість замінованих угідь, наслідки підриву Каховської ГЕС унеможливили вирощування рослин на великих площах. У такому випадку єдиний можливий вихід – підвищення врожаю вирощуваних культур. Тому актуальним напрямом є розкриття генетичного потенціалу урожайності сортів.

На кафедрі генетики, селекції рослин та біотехнології Уманського національного університету садівництва підтримується колекція сортозразків ячменю ярого різного географічного походження. Їх аналізу присвячена дана робота.

Ячмінь ярий відрізняється серед інших культур високою пристосовуваністю до різних природних чинників [1]. Це основна продовольча, кормова та технічна культура, яка займає одне з важливих місць в зерновому балансі по всьому світі [2- 4].

Важливим завданням сучасної селекції ячменю ярого є підвищення адаптивного потенціалу сортів. Урожайність окремого генотипу тісно пов'язана з конкретними ґрунтово-кліматичними умовами, тому оцінка сортів ячменю ярого в певних є на сьогодні актуальним завданням [5]. Основними регіонами вирощування ячменю в Україні переважно є східні, південні та центральні області. При цьому ячмінь ярий займає близько 10 % у структурі посівних площ Лісостепу, у роки пересіву озимих культур площі під ячменем зростають до 15 % [6].

Урожайність колосових культур обумовлена продуктивністю колоса довжина колоса та їх кількістю на одиниці площі. Перший показник залежить від кількості колосків та зерен у колосі та маси зерен, а другий – він продуктивної кущистості.

Довжина колоса – біометричний показник, що непрямо впливає на його продуктивність та є характеристикою певного генотипу.

Згідно отриманих нами результатів (табл.1), довжина колоса стандарту становила у середньому 8,8 см, коливаючись від 8,5 у 2022 р. до 9,1 у 2023 р.

1. Довжина колоса сортозразків ячменю ярого колекції Уманського національного університету садівництва

Біотип	2022 р.		2023 р.		Середнє	
	см	%	см	%	см	%
Грін - стандарт	8,5	-	9,1	-	8,8	-
11/22	8,7	102	9,5	104	9,1	103
22/22	9,3	109	9,0	99	9,2	104
33/22	8,3	98	9,2	101	8,8	99
44/22	9,0	106	8,8	97	8,9	101
66/22	8,4	99	7,2	79	7,8	89
77/22	9,6	113	9,0	99	9,3	106

У аналізованих сортозразків у середньому за два роки, цей показник становить 7,8-9,3 см. Найближчими до стандарту показниками характеризувались біотиби 11/22, 22/22, 33/22 і 44/22. Сортозразки 66/22 та 77/22 відрізнялись за довжиною колоса на (-11) та 6% відповідно.

Спостерігалась відмінність аналізованого показника за окремі роки. При цьому у біотипів 22/22, 44/22, 66/22 і 77/22 колоси були довшими у 2022 р. Ця різниця складала відповідно 0,3; 0,2; 1,2 та 0,6см. Проте у сорту Грін та сортозразків 11/22 і 33/22 цей показник був вищим у 2023р. на0,6; 0,8 і 0,9 см.

У 2022 р. на 1-2% за довжиною колоса відрізнялись від сорту Грін біотиби 11/22, 33/22 і 66/22. У біотипів 22/22, 44/22 і 77/22 колоси були довшими від стандарту на 9; 6; 8 і 13%.

Найдовший колос у 2023 р. був у сортозразка 11/22 – 9,5 см, що перевищувало стандарт на 4%, біотип 66/22 поступався йому на 21%. Селекційні номери 22/22, 33/22, 44/22 та 77/22 відрізнялись від стандарту у межах 3%.

Отже, досліджувані колекційні сортозразки ячменю ярого мали колоси довжиною 7,8 – 9,3 см.

Література

1. Birzhan Usabaliev. Barley genetic resources for Kyrgyz Plant Breeding. 2013, Alnar. 38 p.
2. Мусатов А.Г., Синицький М. П. Формування кореневої системи і продуктивність різних сортів ярого ячменю та їх економічна оцінка залежно

від застосування різних доз мінеральних добрив. *Бюлетень Інституту зернового господарства*. №26-27. Дніпропетровськ, 2005. С .12-19

3. Dawson I.K., Russell J., Powell W., Steffenson B., William T.B., Waugh R. Barley: a translational model for adaptation to climate change. *New Phytologist Trust*. 2015. P. 913–931.
4. Endresen D.T., Street K., Mackay M., Bari A., De Pauw E. Predictive association between biotic stress traits and eco-geographic data for wheat and barley landraces. *Crop Science*. 2011. V. 51.P. 2036–2055.
5. Бабан Т.О. Динаміка світового виробництва ячменю та роль України у формуванні його пропозиції. *Наукові праці ПДАА*. 2012. Т. 1. Вип. 2 (5). С. 18–21.
6. Самойленко О.А. Вплив екотипу ячменю ярого на його урожайність в умовах лівобережного лісостепу України. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2015. Вип. 3. С. 124–130.